

# GELİR VERGİSİ MÜKELLEFLERİNDE GELİRİN TOPLANMASI ve BEYANI

*ACCUMULATION AND  
DECLARATION OF INCOMES  
OF INCOME TAXPAYERS*



Arzuhan AKTAŞ<sup>(\*)</sup>



Salih ÜSTÜNOL<sup>(\*\*)</sup>

## ÖZET

Kanun koyucu fiskal ve ekstra fiskal amaçlarla belli konuları vergilendirme kapsamına almış bazı- larını vergilendirme dışında bırakmıştır. Diğer yandan ihdas edilmiş vergi konuları için istisna, indirim gibi uygulamalarla vergilendirmede adalet, vergi yükünün eşit dağılımı gibi amaçların temin edilmesi- ne çalışılmıştır. Türk Vergi Sisteminde gerçek kişileri vergilendiren gelir vergisi, vergi gelirleri içerisinde önemli bir paya sahiptir. Söz konusu verginin artan oranlı tarife ile vergilendirilmesi nedeniyle gelirin toplanmasının doğru bir şekilde yapılması, önem arz etmektedir. Tüm gelir unsurlarından elde edilen beyan edilecek gelir unsurlarının toplamına uygulanan artan oranlı tarifeye istinaden hesaplanan ge- lir vergisinden, genelde dönemi içerisinde sabit tevkifat oranlarının uygulanması sonucunda ödenen vergilerin düşülmesi sonucunda bulunan farklar yıllık beyannameye istinaden ödenecek gelir vergisi olmaktadır. Makalenin konusunu, genel hatları itibariyle gelir vergisine tabi kazanç unsurlarının beya- nına ilişkin açıklamalar ve konuya ilişkin değişik örnekler oluşturmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Gelirin toplanması ve beyanı, beyanname verilecek haller, beyana tabi gelirler, beyanname verilmeyecek haller

## ABSTRACT

The law maker has included some subjects into taxation for fiscal and extra-fiscal purposes. The authority, on the other side, tries to ensure a just tax burden by providing miscellaneous incentives such as tax exemptions and allowances. Income tax which imposes tax on natural persons has a sig-

<sup>(\*)</sup> Vergi Müfettişi

<sup>(\*\*)</sup> Vergi Müfettişi

nificant proportion within the Turkish Tax System. It is crucial to accumulate different types of income items appropriately due to progressive tax tariff of income tax. The payable income tax at the end of each tax year would be the tax amount that is determined by deduction of pre-paid income tax paid during a fiscal year from the amount derived from all sources of income and imposed the progressive tax tariff and that is to be declared and paid accordingly. This article broadly deals with declaration issue of taxable income tax items and some special and unique examples regarding this issue.

**Key Words:** Accumulation of incomes and its declaration, declarable incomes, non-declarable incomes

### 1- GİRİŞ

Beyan esasına dayanan Türk Vergi Sistemimizde gerçek kişilerin elde ettikleri 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 2. maddesinde sayılan kazanç ve iratlar, aynı Kanunun 83. maddesi hükmüne göre, Kanunda aksine hüküm olmadıkça, mükellefin veya vergi sorumlusunun beyanı üzerine tarh olunmaktadır.

Gelir vergisi mükelleflerinin 2013 takvim yılında elde etmiş oldukları kazanç ve iratların beyanı ile ilgili açıklamalar ve bu açıklamalara ilişkin örnekler makalenin aşağıdaki bölümlerinde yer almaktadır.

### 2- BEYAN ESASI

Gelir Vergisi Kanununun 85. maddesine göre, beyanı gereken gelirlerin yıllık beyannamede toplanması zorunludur.

Tacirlerle çiftçiler ve serbest meslek erbabı ticari, zirai ve mesleki faaliyetlerinden kazanç temin etmemiş olsalar bile, yıllık beyanname verirler. Bu hüküm şirketlerin faaliyet ve tasfiye dönemlerine şamil olmak üzere kollektif şirket ortakları ile komanditeler hakkında da uygulanır.

Yurtiçinde elde edilen gelirlerin, hem tam mükelleflerde, hem de dar mükelleflerde toplanarak beyan edilmesi zorunludur.

Yabancı memleketlerde elde edilen kazanç ve iratlar ise, mükellefin bunları Türkiye’de hesaplarına intikal ettirdiği yılda; Türkiye’de hesaplara intikal ettirilmemesinin mükellefin iradesi dışındaki sebeplerden ileri geldiği tevsik olunan hallerde, mükellefin bunlara tasarruf edebildiği yılda elde edilmiş sayılır.

Yabancı ülkelerde elde edilen gelirin Türkiye’de hesaplara intikal ettirilebilmesi için hukuki ve ekonomik tasarruf imkanının doğmuş olması gerekir.

Diğer taraftan, çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarındaki hükümlere dikkat edilmesi gerekmektedir.

### 3- YILLIK BEYANNAME VERİLMESİ GEREKEN HALLER

#### 3.1- Ticari ve Zirai Kazançların Beyanı:

Gelir Vergisi Kanununun 85. maddesinin 2. fıkrasında; “Tacirlerle çiftçiler ve serbest meslek erbabı ticari zirai ve mesleki faaliyetlerinden kazanç temin etmemiş olsalar bile, yıllık beyanname verirler. Bu hüküm şirketlerin faaliyet ve tasfiye dönemlerine şamil olmak üzere kollektif şirket ortakları ile komanditeler hakkında da uygulanır.” hükmü yer almaktadır.

Bu hükme göre, basit usulde ve gerçek usulde vergilendirilen ticari kazançlar ile gerçek usulde vergilendirilen zirai kazançların her halükarda yıllık beyanname ile bildirilmesi zorunludur. Ticari ve zirai kazanç sahipleri bu faaliyetlerinden zarar etmiş olsalar dahi beyanname vermek zorundadırlar.

Ancak, Gelir Vergisi Kanununun 86/1-a maddesi hükmüne göre, gerçek usulde vergilendirilmeyen zirai kazançlar nedeniyle yıllık beyanname verilmeyecek, diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmeyecektir.

Dolayısıyla, gerçek usulde vergilendirilme şartlarını taşımayan zirai kazanç sahiplerine yapılan ödemeler üzerinden hesaplanan gelir vergisi kesintisi, zirai kazanç sahipleri için nihai vergi olmaktadır.

Diğer taraftan, dar mükellef gerçek kişiler, ticari kazançları ve gerçek usulde tespit edilen zirai kazançları için yıllık beyanname vermek zorundadırlar.

### **3.2- Serbest Meslek Kazançlarının Beyanı**

Serbest meslek kazançlarında, ödeme eğer Gelir Vergisi Kanununun 94. maddesinin birinci fıkrasındaki kişi ve kurumlarca yapılıyorsa, önce gelir vergisi kesintisi yapılmakta sonra nihai vergi mükellefin beyanı üzerine alınmaktadır. Dolayısıyla, yapılan kesinti ön vergileme niteliğinde olmaktadır.

#### **Tam mükellefiyette;**

- Gelir Vergisi Kanununun 18. maddesinde sayılan serbest meslek kazançları dışında kalan serbest meslek kazançları, tutarı ne olursa olsun yıllık beyanname ile beyan edilecektir.
- Gelirin sadece Gelir Vergisi Kanununun 18. maddesinde yer alan telif kazançlarından oluşması halinde, bu gelirler Gelir Vergisi Kanununun 86/1-a maddesi hükmüne göre hiçbir şekilde beyan edilmeyecek ve diğer kazançlar nedeniyle beyanname verilmesi halinde de beyannameye dahil edilmeyecektir. Dolayısıyla bu kazançlardan yapılmış olan gelir vergisi kesintisi, nihai vergi olmaktadır.

#### **Dar mükellefiyette;**

- Tevkif suretiyle vergilendirme nihai vergi olarak kabul edilmektedir. Dar mükellefiyete tabi serbest meslek erbabı, tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan serbest meslek kazancını, tutarı ne olursa olsun beyan etmeyecektir.
- Dar mükellefiyete tabi serbest meslek erbabı, tevkif suretiyle vergilendirilmemiş olan serbest meslek kazancı için ise, yıllık beyanname vermek zorundadır.
- Dar mükellefiyete tabi serbest meslek erbabının arizi olarak yaptığı serbest meslek faaliyetinden dolayı elde ettiği serbest meslek kazancı, tevkif suretiyle vergilendirilmemişse, Gelir Vergisi Kanununun 101. maddesinde belirtildiği üzere, münferit beyannameyle beyan edilecektir.

### **3.3- Ücret Gelirlerinin Beyanı**

Gelir Vergisi Kanununun 94. maddesinin 1. fıkrasında yer alan gerçek ve tüzel kişiler nezdinde çalışan ve tevkifat yapılmak suretiyle vergilendirilen hizmet erbabının ücretleri ile aynı Kanunun 95. maddesinde yer alan ve vergi tevkifatına tabi olmayan hizmet erbabının ücretleri (Yabancı bir ülkedeki işverenden doğrudan doğruya alınan ücretler, GVK'nun 16. maddesinde yazılı istisnadan yararlan-

mayan yabancı elçilik ve konsolosluk memur ve hizmetlilerinin ücretleri, Maliye Bakanlığınca yıllık beyanname ile bildirilmesinde zaruret görülen ücretler) gerçek usulde vergilendirilmektedir.

İstihkakların ödenmesi sırasında sorumlular tarafından verginin kesilerek vergi dairelerine yatırılması-na kesinti (tevkifat) usulü denilmektedir. Gerçek ücretlerin vergileri esas olarak bu yöntemle alınmaktadır.

#### **Ücret Gelirleri İçin Yıllık Beyanname Vermek Zorunda Olanlar:**

- Birden fazla işverenden ücret almakla birlikte birden sonraki işverenlerden aldıkları ücretlerin toplamı, 103. maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (2013 yılı için 26.000 TL) aşan tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretler, (Bu durumda, ilk işverenden alınan ücret de dahil olmak üzere, tevkif yoluyla vergilendirilmiş ücretlerin tamamı yıllık beyanname ile beyan edilecektir.)

Birden fazla işverenden ücret alınması halinde, birinci işverenden alınan ücretin hangisi olacağı serbestçe belirlenebilecektir.

- Ücretlerini yabancı bir ülkedeki işverenden doğrudan doğruya alan hizmet erbabı, (Ancak, kanuni ve iş merkezi Türkiye’de bulunmayan dar mükellefiyete tabi işverenlerin yanında çalışan hizmet erbabına, işverenin Türkiye dışında elde ettiği kazançları üzerinden döviz olarak ödediği ücretler, Gelir Vergisi Kanununun 23/14. maddesine göre gelir vergisinden istisna edilmiştir.)
- Gelir Vergisi Kanununun 16. maddesinde yazılı ücret istisnasından yararlanamayan, yabancı elçilik ve konsolosluk memur ve hizmetlileri, (Karşılıklılık anlaşmasının uygulanmadığı durumlarda karşılık esasına uymayan ülkenin Türkiye’deki temsilciliğinde çalışan memurlar istisnadan yararlanamazlar. Bu durumda ücret sahipleri her yılın sonunda toplam ücretlerini yıllık gelir vergisi beyannamesiyle oturdukları mahallin vergi dairesine beyan edeceklerdir.)
- Maliye Bakanlığınca yıllık beyanname ile bildirilmesinde zaruret görülen ödemeler
- Kesintiye tabi tutulmamış ücret gelirleri (Gelir Vergisi Kanununun 64. maddesinde yer alan diğer ücretler hariç)

Diğer taraftan, tek işverenden alınmış ve tevkif yoluyla vergilendirilmiş ücretler, birden fazla işverenden ücret alan ve birinciden sonraki işverenden aldıkları ücretlerin toplamı 103. maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (2013 yılı için 26.000 TL) aşmayan mükelleflerin, tamamı kesinti yoluyla vergilendirilmiş ücretleri ise beyan edilmeyecek ve beyan sınırının belirlenmesinde toplamaya dahil edilmeyecektir.

Buna karşılık, birden fazla işverenden ücret alan ve birden sonraki işverenden aldıkları ücretlerinin toplamı, 103’üncü maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (2013 yılı için: 26.000 TL) aşan mükelleflerin, tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretleri, beyan sınırının belirlenmesinde **diğer gelir unsurları ile birlikte** toplamaya dahil edilecek ve yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilecektir.

Ayrıca, dar mükellef gerçek kişilerin, tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan ücretleri de beyan edilmeyecek olup, burada ücret tutarının ve işveren sayısının bir önemi bulunmamaktadır.

#### **3.4- Gayrimenkul Sermaye İratlarının Beyanı:**

- Bir takvim yılı içinde elde edilen ve tevkif yoluyla vergilendirilmemiş, 2013 yılı için 3.200 TL’lik istisna tutarını aşan konut kira gelirleri nedeniyle yıllık beyanname verilecektir.

Mesken kira geliri elde edenler, bu gelirlerini beyan etmedikleri veya eksik beyan ettikleri takdirde 3.200 TL'lik istisnadan yararlanamayacaktır. Kira gelirinin yanında ticari, zirai veya mesleki kazancını beyan etmek zorunda olanlar, 3.200 TL'lik istisnadan yararlanamazlar.

Ayrıca, istisna haddinin üzerinde hasılat elde edenlerden, beyanı gerekip gerekmediğine bakılmaksızın ayrı ayrı veya birlikte elde ettiği ücret, menkul sermaye iradı, gayrimenkul sermaye iradı ile diğer kazanç ve iratlarının gayri safi tutarları toplamı 103. maddede yazılı tarifenin üçüncü diliminde ücret gelirleri için yer alan tutarı (2013 yılı için 94.000 TL) aşanların da bu istisnadan faydalanması imkanı 01.01.2013 tarihinden itibaren kaldırılmıştır. Böylelikle, vergilemede adalet ilkesi kapsamında, yüksek tutarlarda ücret, menkul ve gayrimenkul sermaye iradı ile diğer kazanç ve irat elde edenlerin ayrıca böyle bir istisnadan yararlanması engellenmiş, istisnanın nispeten düşük gelirli olanların mesken kira gelirlerine uygulanması sağlanmıştır.

- Vergi kesintisine tabi tutulmuş olan ve brüt tutarı beyanname verme sınırını (2013 yılı için 26.000 TL) aşan işyeri kira gelirleri nedeniyle yıllık beyanname verilecektir.

Konut kira geliri ile vergi kesintisine tabi tutulmuş işyeri kira gelirinin birlikte elde edilmesi halinde, beyanname verme sınırı olan 26.000 TL'nin hesabında; konut kira geliri için istisna tutarı düşüldükten sonra kalan tutar ile tevkifata tabi tutulmuş işyeri kira gelirinin brüt tutarının toplamı dikkate alınacaktır.

- Bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 2013 yılı için beyan sınırı olan 1.390 TL'yi aşan tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan gayrimenkul sermaye iratları nedeniyle yıllık beyanname verilmesi zorunludur.
- Dar mükellefiyette, tevkif yoluyla vergilendirilmemiş konut kira gelirleri ile ilgili olarak yurt dışında yerleşik olup dar mükellefiyet esasında vergilendirilmekte olan Türk vatandaşları da dahil 2013 yılı için istisna tutarı olan 3.200 TL'nin aşılması halinde yıllık beyanname verilecektir.

Eşler ve çocukların kira gelirleri ayrı beyanname ile beyan edilecektir.

Diğer taraftan,

- Bir takvim yılı içinde elde edilen ve 3.200 TL'lik istisna tutarını aşmayan konut kira gelirleri,
- Tevkif yoluyla vergilendirilmiş ve toplamı 26.000 TL'yi aşmayan gayrimenkul sermaye iratları,
- Bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 2013 yılı için beyan sınırı olan 1.390 TL'yi aşmayan tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan gayrimenkul sermaye iratları,
- Dar mükellefiyette, Türkiye'de tevkif suretiyle vergilendirilmiş gayrimenkul sermaye iratları beyan edilmeyecektir.

### 3.5- Menkul Sermaye İratlarının Beyanı

#### Tutarı Ne Olursa Olsun Beyan Edilmeyecek Menkul Sermaye İratları :

- Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre %15 oranında gelir vergisi kesintisine tabi tutulmuş olan;
- Mevduat faizleri,
- Özel Finans Kurumlarınca (Katılım Bankaları) kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları,
- Her nevi tahvil ve Hazine Bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin geri alım veya satım taahhüdü ile iktisap edilmesi veya elden çıkarılması karşılığında elde edilen repo gelirleri.

- Tüzel kişiliği haiz emekli sandıkları, yardım sandıkları ile emeklilik ve sigorta şirketleri tarafından yapılan ödemeler,
- Kurumlar vergisi mükelleflerince 31.12.1998 ve daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde edilen kazançların dağıtımı halinde, gerçek kişilerce elde edilen kar payları,
- Kurumların karlarını sermayeye eklemek suretiyle gerçekleştirdikleri kar dağıtım işlemlerinde gerçek kişi ortaklarca elde edilen kar payları.

**1.390 TL'lik Tutarı Aşmaması Halinde Beyan Edilmeyecek Menkul Sermaye İratları:**

- Kıyı bankacılığından (off-shore bankacılık) elde edilen faiz gelirleri,
- Hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen bedeller (01.01.2006 tarihinden önce ihraç/iktisap edilenler),
- İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kar paylarının devir ve temlik karşılığında alınan para ve ayınlar,
- Her çeşit senetlerin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri,
- Yurt dışından elde edilen diğer menkul sermaye iratları (faiz, repo, kar payı v.b.),
- Her çeşit alacak faizleri.

Türkiye'de vergi kesintisine tabi olmayan ve istisna uygulanmayan yukarıda belirtilen menkul sermaye iratları 1.390 TL'lik tutarı aşmaması halinde yıllık beyanname ile beyan edilmeyeceklerdir.

Burada bahsedilen 1.390 TL'lik tutar bir istisna olmayıp, gelirin beyan edilip edilmeyeceğinin tespitinde dikkate alınacak bir haddir. Bu had yukarıda belirtilen gelirlerin her biri için ayrı ayrı uygulanmayacak olup, bu gelirler ile vergi kesintisine tabi olmayan ve istisna uygulanmayan gayrimenkul sermaye iratlarının toplam tutarı dikkate alınarak hesaplanacaktır.

**26.000 TL'lik Tutarı Aşmaması Halinde Beyan Edilmeyecek Menkul Sermaye İratları:**

- 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her çeşit tahvil ve hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler,
- Tam mükellef kurumlardan elde edilen kar payları.

Elde edilen gelirin 26.000 TL'yi aşması halinde bu gelirlerin tamamı (istisna edilen tutarlar hariç) yıllık beyanname ile beyan edilecektir. Menkul sermaye iratları toplamının 26.000 TL'yi aşmış olmasının tespitinde, indirim oranı ve istisna uygulanabilecek menkul sermaye iratlarının, indirim oranı ve istisna uygulandıktan sonra kalan kısımlarının dikkate alınması, bu iratların beyan edilmesinin gerektiği durumlarda ise indirim oranı ve istisna uygulandıktan sonra kalan kısımlarının beyan edilmesi gerekmektedir.

İndirim Oranı Uygulanarak Beyan Edilecek Menkul Sermaye İratları:

Gelir Vergisi Kanununun 76. maddesinin 5281 sayılı Kanunun 44. maddesiyle yürürlükten kaldırılan ikinci fıkrasında, Gelir Vergisi Kanununun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5), (6), (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratlarına (döviz cinsinden açılan hesaplara ödenen faiz ve kâr payları, döviz, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetler ile döviz cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilenler hariç) fıkarda belirtilen indirim oranının uygulanması

suretiyle bulunacak kısmın, bu iratların beyanı sırasında indirim olarak dikkate alınacağı belirtilerek, bu menkul sermaye iratlarının enflasyondan arındırıldıktan sonra kalan tutarlarının vergilendirilmesi öngörülmüş idi.

Ancak, Gelir Vergisi Kanununun indirim oranı uygulamasına yönelik 76. maddesinin ikinci fıkrası 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edilen gelirlere uygulanmak üzere 5281 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılmakla birlikte, anılan Kanunun geçici 67. maddesinin (9) numaralı fıkrası hükmü gereğince 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen her nevi tahvil ve Hazine bonolarından elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihinde yürürlükte olan hükümler esas alınacaktır.

İndirim oranı; Vergi Usul Kanununa göre o yıl için tespit edilmiş olan yeniden değerlendirme oranının, aynı dönemde Devlet tahvili ve Hazine bonusu ihalelerinde oluşan bileşik ortalama faiz oranına bölünmesi suretiyle tespit edilmektedir.

Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre 2013 yılı için tespit edilmiş olan yeniden değerlendirme oranı % 3,93'tür. Bu dönemde Devlet tahvili ve Hazine bonusu ihalelerinde oluşan bileşik ortalama faiz oranı ise % 7,40'tır.

Buna göre, 2013 yılında elde edilen bir kısım menkul sermaye iradının beyanında uygulanacak indirim oranı ( $\%3,93 / \%7,40 =$ ) % 53,11 olmaktadır.

2013 takvim yılında elde edilen menkul sermaye iratlarından;

- 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan ve Gelir Vergisi Kanununun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde sayılan her nevi tahvil ve Hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler indirim oranı uygulanmak suretiyle beyan edilecektir.

01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan, Devlet Tahvili ve Hazine Bonusu faiz gelirlerinde gelir vergisi tevkifat oranı % 0 olup, rakamın sıfır olması bu gelirlerin tevkifata tabi olma özelliğini etkilememektedir.

Devlet Tahvili ve Hazine Bonolarında sıfır olan tevkifat oranı, özel sektör tahvillerinden elde edilen faiz gelirlerinde %10 olarak uygulanmaktadır.

Beyanname verme sınırı olan 26.000 TL'nin hesabında, indirim oranı uygulanabilecek menkul sermaye iradı tutarı, indirim oranı uygulandıktan sonra kalan kısım itibarıyla dikkate alınacaktır.

Diğer taraftan;

- Her nevi alacak faizleri
- Ticari işletmelere dahil kazanç ve iratlar için indirim oranı uygulanması söz konusu değildir.

Ayrıca, döviz, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetler ile döviz cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen menkul sermaye iratlarının beyanında indirim oranı uygulanmayacaktır.

#### **-Devlet Tahvili ve Hazine Bonusu Faiz Gelirleri (TL Cinsinden):**

-İhraç tarihi, 01.01.2006 tarihinden önce olan Devlet Tahvili ve Hazine Bonolarından elde edilen faiz gelirleri, % 53,11'lik indirim oranı uygulandıktan sonra kalan tutar 26.000 TL'yi aşıyorsa beyan edilecektir.

- İhraç tarihi, 01.01.2006 tarihinden sonra olan Devlet Tahvili ve Hazine Bonolarından elde edilen faiz gelirleri üzerinden 31.12.2015 tarihine kadar 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun Geç. 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası ve 2010/926 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre % 10 oranında gelir vergisi kesintisi yapıldığından, beyan edilmeyecektir.

**- Devlet Tahvili ve Hazine Bonosu Faiz Gelirleri (Döviz, Altına veya başka bir değere endeksli):**

- İhraç tarihi, 01.01.2006 tarihinden önce olan Devlet Tahvili ve Hazine Bonolarından elde edilen faiz gelirleri, 26.000 TL'yi aşıyorsa beyan edilecektir.
- İhraç tarihi, 01.01.2006 tarihinden sonra olan Devlet Tahvili ve Hazine Bonolarından elde edilen faiz gelirleri üzerinden 31.12.2015 tarihine kadar 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun Geç. 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası ve 2010/926 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre % 10 oranında gelir vergisi kesintisi yapıldığından, beyan edilmeyecektir.

**Eurobond Faiz Gelirleri:**

Eurobond, dış borçlanma kapsamında çıkarılan menkul kıymet olup, yabancı para cinsinden ihraç edilen uzun vadeli borçlanma aracıdır. Vergi uygulaması bakımından da Devlet tahvili ve Hazine bonusu gibi değerlendirilmekle birlikte Eurobondlar Geçici 67. madde kapsamında değildir.

Bu nedenle, 2013 yılında elde edilen ve 26.000 TL'yi aşmayan Eurobond faiz gelirleri beyan edilmeyecektir.

**- Özel Sektör Tahvil/Bono Faiz Gelirleri:**

- İhraç tarihi, 01.01.2006 tarihinden önce olan Özel Sektör Tahvil/Bonolarından elde edilen faiz gelirleri, % 53,11'lik indirim oranı uygulandıktan sonra kalan tutar 26.000 TL'yi aşıyorsa beyan edilecektir.
- İhraç tarihi, 01.01.2006 tarihinden sonra olan Özel Sektör Tahvil/Bonolarından elde edilen faiz gelirleri üzerinden 31.12.2015 tarihine kadar 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun Geç. 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası ve 2010/926 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre % 10 oranında gelir vergisi kesintisi yapıldığından, beyan edilmeyecektir.

**Mevduat Faizleri:**

01.01.2006 tarihinden itibaren Yabancı Para/Yeni Türk Lirası Mevduat hesaplarından elde edilen faiz gelirleri, söz konusu mevduat hesabı hangi tarihte açılmış olursa olsun, 31.12.2015 tarihine kadar 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun Geç. 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre % 15 oranında gelir vergisi kesintisine tabi olup, bu gelirler için yıllık beyanname verilmeyecektir.

**Repo Gelirleri:**

01.01.2006 tarihinden itibaren vadesi dolan repo (Her nevi tahvil ve Hazine Bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin geri alım veya satım taahhüdü ile iktisap edilmesi veya elden çıkarılması) işlemlerinden elde edilenler de dahil olmak üzere, 01.01.2006 tarihinden itibaren yapılan repo işlemlerinden elde edilen gelirler 31.12.2015

tarihine kadar 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun Geç. 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre % 15 oranında gelir vergisi kesintisine tabi olup, bu gelirler için yıllık beyanname verilmeyecektir.

#### **Özel Finans Kurumlarından Elde Edilen Gelirler:**

01.01.2006 tarihinden itibaren faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları ile kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları ve özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları 31.12.2015 tarihine kadar 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun Geç. 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre % 15 oranında gelir vergisi kesintisine tabi olup, bu gelirler için yıllık beyanname verilmeyecektir.

Mevduat faizleri, repo gelirleri ve özel finans kurumlarından elde edilen gelirler nedeniyle 193 sayılı GVK'nun Geç. 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre yapılacak tevkifat uygulamasında gelir sahibinin gerçek/tüzel kişi ya da tam/dar mükellef olmasının veya elde edilen gelirin vergiden istisna olup olmamasının önemi bulunmamaktadır.

#### **Menkul Kıymet Yatırım Fonları ile Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarından Elde Edilen Gelirler:**

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. maddesinin (8) numaralı fıkrasına göre, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (borsa yatırım fonları ile konut finansmanı fonları ve varlık finansmanı fonları dahil) ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının portföy işletmeciliği kazançları üzerinden;

- Borsa yatırım fonları ile konut finansman fonları ve varlık finansman fonları için % 0,
- Yukarıdaki bentte sayılanlar dışında kalanlar için 1 Ekim 2006 tarihinden itibaren uygulanmak üzere % 0 oranında gelir vergisi kesintisi yapılmaktadır.

Yatırım Fonu Katılma Belgeleri ile Yatırım Ortaklıklarından elde edilen gelirler, 01.10.2006 tarihinden itibaren ortaklık bazında değil, katılımcı bazında vergilendirilmeye başlanmıştır. Uygulanacak tevkifat oranı ise, tam ve dar mükellefler için % 0 olarak belirlenmiştir.

Sürekli olarak portföyünün en az %51 'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler, tevkifat kapsamında olmayacaktır.

Menkul kıymetler yatırım fonlarının ilgili olduğu fona iadesi ve menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetleri alım-satımından elde edilen gelirler için de yıllık beyanname verilmeyecektir.

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. maddesi kapsamında gelir vergisi kesintisine tabi tutulan gelirlerin ticari faaliyet kapsamında elde edilmesi durumunda bu gelirler ticari kazanç hükümlerine göre vergilendirileceğinden ticari kazançlarla ilgili olarak verilen beyannameye dahil edilecektir.

Beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan gelir vergisinden Geçici 67. madde hükmü çerçevesinde tevkif edilen vergiler mahsup edilecektir. Mahsup sonrası kalan bir tutarın bulunması halinde bu tutar genel hükümler çerçevesinde red ve iade edilecektir.

#### **Kar Payları:**

Tam mükellef kurumlar tarafından gerçek kişilere dağıtılan kar payları, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı olan ve aşağıda açıklanan kar paylarıdır;

- Her nevi hisse senetlerinin kâr payları (kurucu hisse senetleri ve diğer intifa hisse senetlerine verilen kâr payları ve pay sahiplerine hazırlık dönemi için faiz olarak veya başka adlarla yapılan her türlü ödemeler ile Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım fonları katılma belgelerine ödenen kâr payları ile konut finansmanı fonlarını temsilen ihraç edilen ipotēge dayalı menkul kıymetlere ve varlık finansmanı fonlarını temsilen ihraç edilen varlığa dayalı menkul kıymetlere ödenen faiz, kâr payı veya benzeri gelirler dahil.) (GVK Md. 75/1)
- İştirak hisselerinden doğan kazançlar (Limited Şirket ortaklarının, iş ortaklıkları ortaklarının ve komanditerlerin kâr payları ile kooperatiflerin dağıttıkları kazançlar bu zümreye dahildir. Kooperatiflerin ortakları ile yaptıkları muamelelerden doğan kârların ortaklara, kooperatifle yaptıkları muameleler nispetinde tevzii, kazanç dağıtımı sayılmaz.) (GVK Md. 75/2)
- Kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr payları (GVK Md. 75/3)

Tam mükellef kurumlardan elde edilen ve yukarıda sayılan kar paylarının yarısı Gelir Vergisi Kanununun 22. maddesinin 2. fıkrasına göre, gelir vergisinden istisna olup, kalan tutar vergiye tabi gelir olarak dikkate alınacaktır. Beyana tabi başka gelirlerin bulunmaması halinde, gelir 26.000 TL'yi aşıyor ise beyan edilecektir.

Beyan edilen tutar üzerinden hesaplanan gelir vergisinden, kurum bünyesinde karın dağıtımı aşamasında yapılan % 15 oranındaki vergi kesintisinin tamamı mahsup edilecek olup, mahsup sonrası kalan tutar genel hükümler çerçevesinde red ve iade edilecektir.

Kurumların 31.12.1998 ve daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançlarını dağıtmaları halinde, gerçek kişilerce elde edilen bu kar payları, tutarı ne olursa olsun yıllık beyanname ile beyan edilmeyecektir.

01.01.1999 – 31.12.2002 tarihleri arasında sona eren hesap dönemlerine ilişkin olup, kurumlar vergisinden istisna edilmiş kazançlar ile Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 61. maddesi kapsamında vergi kesintine tabi tutulmuş olan yatırım indirimi istisnasından yararlanan kazançların dağıtılması halinde, gerçek kişilerce elde edilen kar paylarının net tutarına elde edilen kar payının 1/9'u eklendikten sonra bulunan tutarın yarısı vergiye tabi gelir olarak dikkate alınacaktır. Beyan edilen tutarın 1/5'lik kısmı hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir.

#### **Hisse Senedi Kazançları:**

Hisse senedi kar payları Geçici 67. madde kapsamı dışında olduğundan gelir vergisi kesintisine tabi değildir. Gelir Vergisi Kanununun 22. maddesinin 2. fıkrasına göre, elde edilen kar payının yarısı gelir vergisinden istisna olup, kalan tutarın 2013 yılı gelirleri için 26.000 TL'yi aşması halinde beyan edilecektir. Beyan edilen tutar üzerinden hesaplanan gelir vergisinden kurum bünyesinde yapılan % 15 oranındaki tevkifatın tamamı mahsup edilecektir.

#### **Dar Mükellefiyette Menkul Sermaye İratlarının Beyanı:**

- Tevkif yoluyla vergilendirilmiş menkul sermaye iratları için tutarı ne olursa olsun beyanname verilmeyecektir.
- Türkiye'de elde edilen ve kesinti yoluyla vergilendirilmemiş menkul sermaye iratları münferit beyanname ile beyan edilecektir.
- Eurobondlardan elde edilen gelirler için beyanname verilmeyecektir.

**3.6. Diğer Kazanç ve İratların Beyanı****Değer Artışı Kazançlarının Beyanı**

- Bir takvim yılında elde edilen ve Gelir Vergisi Kanununun Mükerrer 80. maddesinde yazılı mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan değer artışı kazancının, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlananlar hariç, 2013 takvim yılı için 9.400 TL'si gelir vergisinden istisna, bu tutarları aşan kısım vergiye tabidir.

Değer artışı kazançlarına uygulanacak bu istisna tutarları, her bir değer artış kazancı için ayrı ayrı değil, bir defaya mahsus olmak üzere, topluca uygulanacaktır.

Menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması sonucu veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde 01.01.2006 tarihinden itibaren yeni bir sistem uygulanmakta olup, bu gelirler üzerinden Gelir Vergisi Kanununun Geç. 67. maddesine göre gelir vergisi kesintisi yapılmaktadır. Bu nedenle, hisse senetlerinin belirli sürelerle elde tutulması halinde bunların satışında ortaya çıkan kazancın vergiye tabi olmamasına yönelik düzenleme kaldırılmıştır. Dolayısıyla, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlara, 01.01.2006 tarihinden itibaren söz konusu istisna uygulanmayacak olup, söz konusu gelirler, Gelir Vergisi Kanununun Geç. 67. maddesi kapsamında gelir vergisi kesintisine tabi tutulacaktır.

**Hisse Senedi Alım-Satım Kazançlarının Vergilendirilmesi:**

**01.01.2006 tarihinden itibaren iktisap edilen hisse senetleri alım-satım kazançları** Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. maddesi kapsamında gelir vergisi kesintisine tabi olup, bu gelirler nedeniyle yıllık veya münferit beyanname verilmeyecektir.

Ancak, tam ve dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından Geçici 67. madde kapsamında hisse senetlerine (menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetleri hariç) ilişkin olarak elde edilen kazançlar için uygulanacak kesinti oranı, 27.09.2010 tarihli ve 2010/926 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla, 01.10.2010 tarihinden itibaren **% 0** olarak belirlenmiştir.

Ayrıca, tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler gelir vergisi kesintisine tabi değildir. Bu gelirler için Gelir Vergisi Kanununun Mükerrer 80. maddesi de uygulanmayacağından değer artış kazancı olarak yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmesi de söz konusu olmayacaktır.

**01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetleri alım-satım kazançları** Geçici 67. madde kapsamında gelir vergisi kesintisine tabi değildir. Bu gelirler 31.12.2005 tarihinde geçerli olan mevzuat hükümlerine göre vergilendirilecek olup, maliyet bedeli endekslemesi (GVK Mük. Md. 81) ve istisna (2013 yılı gelirleri için **21.000 TL**) uygulamasından sonra kalan tutar ne olursa olsun beyan edilecektir.

**Devlet Tahvili ve Hazine Bonoları Alım-Satım Kazançları:**

Devlet Tahvili ve Hazine Bonoları alım-satım kazançları Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. maddesi kapsamında gelir vergisi kesintisine tabidir.

01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının alım-satım kazançları üzerinden 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun Geç. 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası ve

2010/926 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre tam ve dar mükellef ayrımı yapılmaksızın % 10 oranında gelir vergisi kesintisi yapılmaktadır.

01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonosu alım-satım kazançları Geçici 67. madde kapsamında gelir vergisi kesintisine tabi değildir. Bu gelirlerin vergilendirilmesi 31.12.2005 tarihinde geçerli olan mevzuat hükümlerine göre yapılacaktır. Dolayısıyla, söz konusu tahvil ve bonoların ihraç tarihi ile Türk Lirası cinsinden ihraç edilip edilmediğine bağlı olarak indirim oranı uygulanacaktır.

Özel Sektör Tahvil/Bono Alım-Satım Kazançları :

Özel Sektör Tahviline ilişkin alım-satım kazançları Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67. maddesi kapsamında gelir vergisi kesintisine tabidir.

01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilen Özel sektör tahvil/bono alım-satım kazançları üzerinden 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun Geç. 67. maddesinin (2) numaralı fıkrası ve 2010/926 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre tam ve dar mükellef ayrımı yapılmaksızın % 10 oranında gelir vergisi kesintisi yapılmaktadır.

01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen Özel sektör tahvil/bono alım-satım kazançları Geçici 67. madde kapsamında gelir vergisi kesintisine tabi değildir. Bu gelirlerin vergilendirilmesi 31.12.2005 tarihinde geçerli olan mevzuat hükümlerine göre yapılacaktır. Dolayısıyla, söz konusu tahvil ve bonoların ihraç tarihi ile Türk Lirası cinsinden ihraç edilip edilmediğine bağlı olarak indirim oranı uygulanacaktır.

#### **Arızı Kazançların Beyanı**

1. Arızı olarak ticari muamelelerin icrasından veya bu nitelikteki muamelelere tavassuttan elde edilen kazançlar,
  - Satış bedelinden maliyet bedeli ve satış dolayısıyla yapılan giderler indirilecektir.
  - Elde edilen kazancın, 2013 yılı için, 21.000 TL'si istisna, aşan kısmı ise vergiye tabi olacaktır.
2. Ticari veya zirai bir işletmenin faaliyetiyle serbest meslek faaliyetinin durdurulması veya terk edilmesi, henüz başlanmamış olan böyle bir faaliyete hiç girişilmemesi, ihale artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen hasılat,
  - Elde edilen hasılatтан tevsiik edilmek kaydıyla yapılan giderler indirilecektir.
  - Ticari veya zirai bir işletmenin faaliyetiyle serbest meslek faaliyetinin durdurulması veya terk edilmesinden elde edilen kazançların 2013 yılı için, 21.000 TL'si istisna, aşan kısmı ise vergiye tabi olacaktır.
  - Henüz başlanmamış olan ticari, zirai veya mesleki bir faaliyete hiç girişilmemesi ile ihale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen kazançların tamamı arızı kazanç olarak vergilendirilecek, istisna uygulanmayacaktır.
3. Gayrimenkullerin tahliyesi veya kiracılık hakkının devri karşılığında alınan tazminatlar ile peştemallıklar (kiracıya ait tesisat ve malların tahliye ve devri sırasında kiralayan veya yeni kiracıya devrinden doğan kazançlar dahil),
  - Elde edilen hasılatтан tevsiik edilmek kaydıyla yapılan giderler indirilecektir.
  - Elde edilen kazancın, 2013 yılı için, 21.000 TL'si istisna, aşan kısmı ise vergiye tabi olacaktır.

4. Arızı olarak yapılan serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla tahsil edilen hasılat,
  - Elde edilen hasılatтан tevşık edilmek kaydıyla yapılan giderler indirilecektir.
  - Elde edilen kazancın, 2013 yılı için, 21.000 TL'si istisna, aşan kısmı ise vergiye tabi olacaktır.
5. Gerçek usulde vergiye tabi mükelleflerin terk ettikleri işleriyle ilgili olarak sonradan elde ettikleri kazançlar (zarar yazılan değersiz alacaklarla, karşılık ayrılan şüpheli alacakların tahsili dahil),
  - Elde edilen hasılatтан tevşık edilmek kaydıyla yapılan giderler indirilecektir.
  - Elde edilen kazançların tamamı arızı kazanç olarak vergilendirilecek, istisna uygulanmayacaktır.
6. Dar mükellefiyete tabi olanların Türkiye ile Yabancı Ülkeler arasında arızı olarak yaptıkları ulaşırtma işlerinden elde ettikleri kazançlar,
  - Elde edilen kazançların tamamı arızı kazanç olarak vergilendirilecek, istisna uygulanmayacaktır.

Bu arızı kazançların münferit beyanname ile beyan edilmesi gerekir.

Dar mükellef gerçek kişilerin Türkiye ile yabancı memleketler arasında arızı olarak yapacakları ulaşırtma işlerinde safi kazanç (matrah) elde edilen hasılatla Maliye Bakanlığınca belirlenecek ortalama emsal nispetinin uygulanması ile bulunacaktır. Bu nedenle safi kazancın tespitinde ayrıca yapılan giderlerin de indirilmesi mümkün değildir.

İstisna, toplam arızı kazançta bir defa uygulanacaktır.

#### **Tam Mükellefiyette Diğer Kazanç ve İratların Beyanı:**

##### **Yıllık Beyanname İle Beyan Edilecek Diğer Kazanç ve İratlar:**

- Toplam tutarları değer artışı kazançlarında 9.400 TL'lik; arızı kazançlarda 21.000 TL'lik istisna haddi üzerinde kalan diğer kazanç ve iratların, istisna haddi üzerinde kalan kısmı,
- 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetleri alım-satım kazançlarının maliyet bedeli endekslemesi (GVK Mük. Md. 81) ve istisna (2013 yılı gelirleri için 21.000 TL) uygulamasından sonra kalan tutarı,
- Gerçek usulde vergiye tabi mükelleflerin terk ettikleri işleriyle ilgili olarak sonradan elde ettikleri kazançlar (zarar yazılan değersiz alacaklarla, karşılık ayrılan şüpheli alacakların tahsili dahil) ile henüz başlanmamış olan ticari, zirai veya mesleki bir faaliyete hiç girişilmemesi ile ihale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen kazançlar, tutarı ne olursa olsun beyan edilecektir.

Diğer taraftan;

- Yıllık toplam kazanç tutarı istisna haddi olan 9.400 TL'nin altında kalan değer artışı kazançları,
- 01.01.2006 tarihinden itibaren iktisap edilen hisse senetlerinin alım-satım kazançları,
- 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonosu ile özel sektör tahvil/bono alım-satım kazançları,
- Gerçek usulde vergiye tabi mükelleflerin terk ettikleri işleriyle ilgili olarak sonradan elde ettikleri kazançlar (zarar yazılan değersiz alacaklarla, karşılık ayrılan şüpheli alacakların tahsili dahil) ile henüz başlanmamış olan ticari, zirai veya mesleki bir faaliyete hiç girişilmemesi ile ihale, artırma

ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen kazançlar hariç yıllık toplam kazanç tutarı istisna haddi olan 21.000 TL'nin altında kalan arızı kazançlar,

- Vergilendirilmeyecek değer artış kazançları (GVK Md. 81) beyan edilmeyecektir.

#### **Dar Mükellefiyette Diğer Kazanç ve İratların Beyanı :**

GVK'nun 101. maddesi hükmünce dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerden yıllık beyanname vermeye mecbur olmayanlar Türkiye'de elde etmiş oldukları diğer kazanç ve iratlarını münferit beyanname ile bildirmek zorundadırlar.

- Gerçek usulde vergiye tabi mükelleflerin terk ettikleri işleriyle ilgili olarak sonradan elde ettikleri kazançlar (zarar yazılan değersiz alacaklarla, karşılık ayrılan şüpheli alacakların tahsili dahil), Türkiye ile yabancı ülkeler arasında arızı olarak yapılan ulaştırma işlerinden elde ettikleri kazançlar ile henüz başlanmamış olan ticari, zirai veya mesleki bir faaliyete hiç girililmemesi ile ihale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen kazançlar, tutarı ne olursa olsun, münferit beyanname ile beyan edilecektir.
- Yukarıdakiler dışında kalan ve toplam tutarları istisna hadleri üzerinde kalan diğer kazanç ve iratların istisna haddi üzerinde kalan kısmı için münferit beyanname verilmesi gerekir.

Gelir Vergisi Kanununun 85 ve 86. madde hükümlerine göre; "vergiye tabi gelir" toplamının hesaplanmasında toplamaya dahil edilecek gelir unsurları aşağıda gibidir:

#### **1. Tam mükellefiyette;**

- a) Ticari kazançlar (*basit usulde vergilendirilen kazançlar dahil*) ve gerçek usulde vergilendirilen zirai kazançlar,
- b) Kazanç ve iratların istisna hadlerini aşan kısmı,
- c) Birden fazla işverenden ücret alan ve birden sonraki işverenden aldıkları ücretlerinin toplamı, 103'üncü maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (**2013 Takvim Yılı için: 26.000 TL**) aşan mükelleflerin, tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretleri,
- d) Kesintiye tabi tutulmamış ücret gelirleri (Gelir Vergisi Kanununun 64. maddesinde yer alan diğer ücretler hariç)
- e) Yabancı bir ülkedeki işverenden doğrudan doğruya alınan ücretler,
- f) Gelir Vergisi Kanununun 16. maddesinde yazılı ücret istisnasından yararlanamayan, yabancı elçilik ve konsolosluk memur ve hizmetlileri,
- g) Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olan ve 103'üncü maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı (**2013 Takvim Yılı için: 26.000 TL**) aşan menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratları,
- h) Bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı, **2013 Takvim Yılı için: 1.390 TL'** yi aşan, tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratları,
- i) 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilen hisse senetleri alım-satım kazançlarının maliyet bedeli endekslemesi (GVK Mük. Md. 81) ve istisna (2013 yılı gelirleri için 21.000 TL) uygulamasından sonra kalan tutarı,

- i) Gerçek usulde vergiye tabi mükelleflerin terk ettikleri işleriyle ilgili olarak sonradan elde ettikleri kazançlar (zarar yazılan değersiz alacaklarla, karşılık ayrılan şüpheli alacakların tahsili dahil) ile henüz başlanmamış olan ticari, zirai veya mesleki bir faaliyete hiç girişilmemesi ile ihale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen kazançlar,

**2. Dar mükellefiyette;**

*Dar mükellefiyette temel vergileme biçimi, verginin kesinti yoluyla alınması olduğundan, tamamı Türkiye’de tevkif suretiyle vergilendirilmemiş olan;*

- ücretler,
- serbest meslek kazançları,
- menkul ve gayrimenkul sermaye iratları
- diğer kazanç ve iratlar
- Ayrıca, dar mükellef gerçek kişiler, ticari kazançları ve gerçek usulde tespit edilen zirai kazançları için yıllık beyanname vermek zorundadırlar.

**4- KONUYA İLİŞKİN ÖRNEKLER**

Aşağıda yer alan örnekler çözülürken 26.000,00 TL’lik beyan sınırının hesabında ticari kazanç, zirai kazanç, serbest meslek kazancı ve diğer kazanç ve iratlar giderler düşüldükten sonraki değerleri ile menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratları ise giderler düşülmeden önceki tutarları ile dikkate alınacaktır. Ayrıca, beyan sınırının tespitinde, diğer kazanç unsurları brüt tutarları ile dikkate alınırken ücret safi tutarı (GVK’nın 63.maddesinde yer alan indirimler yapıldıktan sonra bulunan gerçek ve safi tutar üzerinden GVK’nın 31.maddesinde yer alan indirimin yapılmasından sonra bulunan tutar) ile dikkate alınacaktır.

**Örnek 1**

- 1- Bay (A) 2.derece engelli olup, 2013 yılında elde ettiği tevkifata tabi tutulmuş safi ücret gelirleri aşağıdaki gibidir.
  - X işvereninden 50.000 TL
  - Y işvereninden 11.000 TL
  - Z işvereninden 14.000 TL
- 2- Tevkifata tabi tutulmuş brüt tutarı 17.000 TL işyeri kira geliri elde edilmiştir.
- 3- Ay A.Ş.’den elde edilen brüt kar payı tutarı 10.000 TL’dir.
- 4- Gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçi olarak elde ettiği kazancı 100.000 TL’dir.
- 1- GVK’nın 86/1-b maddesi uyarınca Bay (A)’nın tamamı tevkifata tabi tutulmuş olan ve birden sonraki işverenlerden aldığı ücretlerin toplamı, GVK’nın 103 üncü maddesinde yazılı tarifenin 2013 yılı için belirlenmiş olan ikinci gelir diliminde yer alan 26.000 TL’lik haddi aşmadığından, tevkifata tabi tutulmuş olan ücret gelirleri beyan edilmez ve beyan sınırının belirlenmesinde toplamaya dahil edilmez.
- 2,3- Bay (A)’nın tevkifata tabi tutulmuş işyeri kira geliri brüt tutarı 17.000 TL’dir. Bu tutar kendi başına 26.000 TL’lik haddi aşmadığından, GVK’nın 86/1-c maddesi uyarınca diğer gelirlerin toplamında dikkate alınarak beyana konu olup olmadığı değerlendirilecektir.

Ay A.Ş.'den elde edilen brüt kar payı tutarı 10.000 TL'dir. GVK'nın 22.maddesinin 2. bendi ile "tam mükellef kurumlardan elde edilen, 75 inci maddenin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kâr paylarının yarısı gelir vergisinden müstesnadır. İstisna edilen tutar üzerinden 94 üncü madde uyarınca tevkifat yapılır ve tevkif edilen verginin tamamı, kâr payının yıllık beyanname ile beyan edilmesi durumunda yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilir." düzenlemesi yapıldığından Ay A.Ş.'den elde edilen brüt 10.000 TL'lik kar payının yarısı istisna olmaktadır. GVK'nın 86/1-a bendi uyarınca kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısmı beyannameye dahil edilmeyeceğinden GVK'nın 22/2 bendi uyarınca istisna edilen tutarın dışında kalan  $(10.000/2=5.000)$  tutar beyan haddinin hesabında dikkate alınacaktır.

Buna göre GVK'nın 86/1-c bendi uyarınca Bay (A)'nın elde ettiği kar paylarından kaynaklı menkul sermaye iratları (5.000 TL) ve tevkifata tabi tutulmuş işyeri kira gelirlerinden kaynaklanan Gayrimenkul sermaye iratları (17.000 TL) toplamı  $(5.000 + 17.000 =)$  22.000 TL olup bu gelir unsurlarından elde edilen gelir toplamı 26.000 TL'lik beyan haddini aşmadığından beyana konu edilmez.

- 4- Bay (A)'nın, gerçek usulde vergilendirilmeyen zirai kazanç niteliğindeki 100.000 TL tutarındaki geliri GVK'nın 86/1-a maddesi gereğince beyan dışıdır.

Buna göre Bay (A)'nın yıllık beyanname ile beyan edilecek bir geliri bulunmadığından yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmeyecektir.

## Örnek 2

- 1- Bay (A) 2013 yılında elde ettiği tevkifata tabi tutulmuş safi ücret gelirleri aşağıdaki gibidir.

- X işvereninden 50.000 TL
- Y işvereninden 15.000 TL
- Z işvereninden 14.000 TL

- 2- Elde ettiği alacak faizi tutarı 500,00 TL'dir.

- 3- Kıyı bankacılığından elde edilen faiz gelirleri 9.500 TL'dir

- 4- Bay (A) İş bankasındaki hesabından 5.000 TL mevduat faizi elde etmiştir.

- 5- Bay (A) ihaleye iştirak etmemesi karşılığında 20.000 TL hasılat elde etmiştir. Bay (A)'nın konuya ilişkin 500 TL'lik noter masrafı olmuştur.

- 6- Bay (A) kendisi adına tescilli peynir markasını süt ürünleri konusunda faaliyet göstermek üzere yeni kurulmuş olan Tekçam Ltd.Şti'ye 150.000 TL karşılığında satmıştır.

- 1- Bay (A) tarafından 2.ve 3.işverenden alınan ücret toplamı 29.000 TL olup 2013 yılı beyan sınırı olan 26.000 TL'yi aştığından 79.000 TL'lik ücret gelirinin tamamı beyanname ile beyan edilecektir.

- 2,3- GVK'nın 86/1-d bendi uyarınca, tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul sermaye iradı niteliğindeki alacak faizi ve kıyı bankacılığından elde edilen faiz gelirleri toplamı  $(500+9.500=10.000)$  ilgili bent hükmüne istinaden 2013 için belirlenmiş olan 1.390 TL'yi aştığı için 10.000 TL'nin tamamı menkul sermaye iradı olarak beyan edilecektir.

- 4- GVK'nın Geçici 67.maddesi kapsamında vergi kesintisine tabi tutulan mevduat faizi gelirleri beyannameye dahil edilmeyecektir.

5- İhaleye iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen 20.000 TL'lik hasılat GVK'nın 82.maddenin birinci fıkrasının 2. bendi uyarınca arizi ticari kazançtır. İlgili maddenin 2.fıkrasının 2.bendi uyarınca tevsik edilmek kaydıyla yapılmış olan giderlerin elde edilen hasılatından indirilebilmesi olanağı bulunduğundan Bay (A)'nın 500 TL'lik noter masrafının satış hasılatından düşülmesi gerekmektedir.

GVK'nın 82.maddesi ile henüz başlamamış olan ticarî, ziraî veya meslekî bir faaliyete hiç girişilmemesi ile ihale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen kazançlara istisna uygulanmayacağı hükme bağlandığından söz konusu (20.000-500=) 19.500 TL'lik kazancının beyana konu edilmesi gerekmektedir.

6- Bay (A)'nın markasını satması GVK'nın mükerrer 80.maddesinin 2.bendi uyarınca değer artış kazancıdır. İlgili madde ve 2013 yılı için geçerli hadlerin belirlendiği 284 nolu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile, bir takvim yılında elde edilen değer artış kazancının 9.400 TL'si gelir vergisinden istisna tutulduğundan bay (A)'nın kendi adına tescilli markasını satışından elde ettiği 150.000 TL'den söz konusu 9.400 TL'lik istisna düşülerek beyan edilecek tutar bulunacaktır. Buna göre beyannamede söz konusu değer artış kazancı (150.000-9.400=) 140.600 TL olarak yer alacaktır. Buna göre bay (A)'nın beyannamesine dahil edilecek toplam geliri 249.100 TL olacaktır.

### Örnek 3

Evli, üç çocuklu, eşi çalışmayan ve herhangi bir geliri bulunmayan asgari ücretli Bay (A)'nın 2013/ Ocak ayına ait ücretine ilişkin hesaplamalar aşağıdaki gibidir. Bay (A) 2013 yılı boyunca elde ettiği başkaca bir geliri bulunmamaktadır.

1- İşçinin kendisi için %50, çalışmayan ve herhangi bir geliri bulunmayan eşi için %10, iki çocuğundan her biri için %7,5 (toplam %15) ve bir çocuğu için de %5 olmak üzere toplam %80 oranı dikkate alınarak işçinin aylık Asgari Geçim İndirimi aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

| Asgari Geçim İndiriminin Tespiti |                                                            |           |
|----------------------------------|------------------------------------------------------------|-----------|
| 1                                | Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı (978,60*12)              | 11.743,20 |
| 2                                | Mükellefin Asgari Geçim İndirimi Oranı (%) (50+10+20)      | 80,00     |
| 3                                | Asgari Geçim İndirimine Esas Tutar [(1)*%80]               | 9.394,56  |
| 4                                | Asgari Geçim İndiriminin Yıllık Tutarı (3*0,15)            | 1.409,18  |
| 5                                | Aylık Olarak GV Tevkifatından Mahsup Edilecek Tutar (4/12) | 117,43    |

2- Yukarıdaki tabloda hesaplanan asgari geçim indirimi de dikkate alınarak asgari ücretlinin vergi ve sosyal güvenlik yükümlülükleri aşağıdaki tabloda belirlenmiştir.

| İşçinin Net Ücreti ile Vergi ve Yükümlülüklerinin Tespiti |                                             |        |
|-----------------------------------------------------------|---------------------------------------------|--------|
| 1                                                         | Brüt Asgari Ücret                           | 978,60 |
| 2                                                         | Sigorta Primi İşçi Payı $[(1)*\%14]$        | 137,00 |
| 3                                                         | İşsizlik Sigorta Fonu İşçi Payı $[(1)*\%1]$ | 9,79   |
| 4                                                         | Gelir Vergisi Matrahı $[(1)-(2+3)]$         | 831,81 |
| 5                                                         | Gelir Vergisi $[(4)*\%15]$                  | 124,77 |
| 6                                                         | Asgari Geçim İndirimi                       | 117,43 |
| 7                                                         | Ödenecek Gelir Vergisi (5-6)                | 7,34   |
| 8                                                         | Damga Vergisi $[(1)*\% 07,59 (0,00759)]$    | 7,43   |
| 9                                                         | Kesintiler Toplamı (2+3+7+8)                | 161,56 |
| 10                                                        | Ele Geçen Net Ücret (1-9)                   | 817,04 |

3- Söz konusu ücretlinin işverene olan toplam maliyeti, işçinin brüt ücreti ve işverenin ayrıca 5510 sayılı kanun uyarınca bu işçi için yüklediği sosyal güvenlik ödemelerine ilişkin hesaplama aşağıdaki gibidir. (5510 sayılı kanunun 81. maddesi uyarınca sigorta primi işveren payı toplamı 19,5 iken 5 puan düşük uygulanmıştır.)

| Asgari Ücretlinin İşverene Olan Maliyeti |                                                |          |
|------------------------------------------|------------------------------------------------|----------|
| 1                                        | Asgari Ücret                                   | 978,60   |
| 2                                        | Sigorta Primi İşveren Payı $[(1)*\%14,5]$      | 141,90   |
| 3                                        | İşsizlik Sigorta Fonu İşveren Payı $[(1)*\%2]$ | 19,57    |
| 4                                        | İşverene Toplam Maliyet (1+2+3)                | 1.140,07 |

Bay (A)'nın tek işverenden ücret alması, ücret gelirleri üzerinden tevkifat yapılması GVK'nın 86/1-b bendi uyarınca yıllık beyannameye dahil edeceği bir geliri bulunmamaktadır.

#### Örnek 4

1- Bay (A)'nın 2013 yılında elde ettiği tevkifata tabi tutulmuş safi ücret gelirleri aşağıdaki gibidir;

X işvereninden 50.000 TL

Y işvereninden 13.000 TL

Z işvereninden 14.000 TL

Yıl içinde yukarıda elde edilen ücret gelirleri ile ilgili olarak yapılan gelir vergisi kesintileri aşağıdaki şekilde hesaplanmıştır.

| Açıklama | Brüt Ücret | SGK Kesintileri Sonrası Safi Ücret | Elde Edilen Gelire Göre Tarife Alt Limiti | Alt Limite Ait Hesaplanan Vergi | Sonraki Oranın Uygulanacağı Tutar | Hesaplanan Vergi | Toplam Kesinti Yapılan vergi |
|----------|------------|------------------------------------|-------------------------------------------|---------------------------------|-----------------------------------|------------------|------------------------------|
| Ücret 1  | 58.823,53  | 50.000,00                          | 26.000,00                                 | 4.665,00                        | 24.000,00                         | 6.480,00         | 11.145,00                    |
| Ücret 2  | 15.294,12  | 13.000,00                          | 10.700,00                                 | 1.605,00                        | 2.300,00                          | 460,00           | 2.065,00                     |
| Ücret 3  | 16.470,59  | 14.000,00                          | 10.700,00                                 | 1.605,00                        | 3.300,00                          | 660,00           | 2.265,00                     |
| Toplam   |            |                                    |                                           |                                 |                                   |                  | 15.475,00                    |

Buna göre, 2.ve 3.işverenden alınan ücret toplamı 27.000 TL olup beyan sınırı olan 26.000 TL'nin üstündedir. Bu nedenle, üç işverenden elde edilen 77.000 TL'lik ücret gelirinin tamamı beyan edilecektir.

- 2- Tevkifata tabi tutulmuş brüt tutarı 17.000 TL işyeri kira geliri elde edilmiştir. Söz konusu gelir için yapılmış olan tevkifat tutarı 3.400 TL'dir. Bay (A)'nın elde ettiği 17.000 TL işyeri kira geliri, beyan haddinin hesabında dikkate alınacaktır. Beyanda matraha ilave edilecek tutar ise, mükellefin götürü gider usulünü seçtiği varsayımı ile aşağıdaki gibi olacaktır.

İşyeri kira geliri 17.000

Götürü gider (% 25) 4.250

Matraha ilave edilecek işyeri kira geliri 12.750

- 3- Ay A.Ş.'den elde edilen brüt kar payı tutarı 10.000 TL'dir. Elde edilen bu gelirin tamamı için yapılmış olan tevkifat tutarı 1.500 TL'dir. GVK'nın 22.maddesinin 2. bendi ile "tam mükellef kurumlardan elde edilen, 75 inci maddenin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kâr paylarının yarısı gelir vergisinden müstesnadır. İstisna edilen tutar üzerinden 94 üncü madde uyarınca tevkifat yapılır ve tevkif edilen verginin tamamı, kâr payının yıllık beyanname ile beyan edilmesi durumunda yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilir." düzenlemesi yapıldığından Ay A.Ş.'den elde edilen brüt 10.000 TL'lik kar payının yarısı istisna olmaktadır. GVK'nın 86/1-a bendi uyarınca kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısmı beyannameye dahil edilmeyeceğinden GVK'nın 22/2 bendi uyarınca istisna edilen tutarın dışında kalan (10.000/2=5.000) tutar beyan haddinin hesabında dikkate alınacaktır. Elde edilen tüm kar payı için yapılmış olan tevkifat, beyanname üzerinde, hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilir.

Buna göre GVK'nın 86/1-c maddesi uyarınca beyan haddinin belirlenmesinde dikkate alınacak tutar (ücret:77.000+GMSİ:17.000+MSİ:5.000=) 99.000 TL olacaktır. Bu tutar 2013 yılı için belirlenmiş olan 26.000 TL'lik beyan haddini aştığından bu gelirlerin tamamı beyannameye dahil edilecektir.

Bay (A)'nın beyan edeceği matrah ve ödenecek vergi, aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Toplam gelir üzerinden hesaplanan gelir vergisi matrahı (Ücret: 77.000+GMSİ işyeri kira geliri 12.750+MSİ kar payları 5.000=) 94.750 TL olup söz konusu matrah üzerinden GVK'nın 103. maddesi ve 75 Sıra No.lu Gelir Vergisi Sirkülerlerinde yapılan açıklamalar doğrultusunda ödenecek gelir vergisi aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

|                                                                                                                                                                               |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Toplam Gelir üzerinden hesaplanan Gelir vergisi matrahı                                                                                                                       | 94.750,00 |
| Beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan vergi $[(94.750-60.000=) \cdot 0,35 + 13.845]$                                                                                        | 26.007,50 |
| Beyan edilen ücret gelirlerinin beyan edilen toplam gelir içindeki oranı<br>(77.000/94.750)                                                                                   | 0,81      |
| 60.000 TL'yi aşan vergiye tabi gelirin (Matrah), beyan edilen ücret gelirin tekabül eden kısmı (94.750 - 60.000) Bu tutar en fazla (94.000-60.000 =) 34.000 TL olabilecektir. | 34.000,00 |
| Beyan edilen ücret geliri dolayısıyla eksik hesaplanacak gelir vergisi (34.000*0,08)                                                                                          | 2.720,00  |
| Hesaplanan Gelir Vergisi (26.007,50-2.720)                                                                                                                                    | 23.287,50 |
| Mahsup edilecek gelir vergisi toplamı (15.475+1.500+3.400)                                                                                                                    | 20.375,00 |
| -Ücret üzerinden yapılan stopaj                                                                                                                                               | 15.475,00 |
| -Kar paylarına ilişkin yapılan tevkifat                                                                                                                                       | 1.500,00  |
| -İşyeri kira gelirlerine ait tevkifat                                                                                                                                         | 3.400,00  |
| Ödenecek Gelir Vergisi                                                                                                                                                        | 2.912,50  |

**Örnek 5**

Bay (A)'nın 2013 yılında GVK 95.maddesi kapsamında tevkifata tabi tutulmamış ücreti yanı sıra, tevkifata tabi tutulmuş birden fazla işverenden alınmış ücretleri de bulunmaktadır. Söz konusu ücretlere ait bilgiler aşağıdaki gibidir:

1. işverenden tevkifata tabi tutulmuş olarak alınan ücret 108.000 TL,
2. işverenden tevkifata tabi tutulmuş olarak alınan ücret 14.000 TL,
3. işverenden tevkifata tabi tutulmuş olarak alınan ücret 11.000 TL,
4. İşverenden GVK 95.maddesi kapsamında tevkifata tabi tutulmamış olarak alınan ücret 4.000 TL'dir.

GVK'nın 86/1-b maddesi uyarınca birden fazla işverenden ücret almakla beraber, birden sonraki işverenden aldıkları ücretlerinin toplamı, 103 üncü maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmayan mükelleflerin, tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretleri beyannameye dahil edilmeyecektir. Buna göre ücret gelirin beyan haddini hesaplarken 1. işverenden sonraki, tevkifata tabi tutulmuş yada tutulmamış elde edilen tüm ücretlerin toplamının dikkate alınması gerekmektedir. Bu tutarın beyan haddini aşmaması halinde, GVK'nın 95.maddesi uyarınca hizmet erbabının tevkifata tabi tutulmamış ücretlerinin beyanname ile bildirilmesi, tevkifata tabi tutulmuş ücretlerinin ise beyannameye dahil edilmemesi gerekmektedir.

Örneğimizde 2. 3. ve 4. İşverenden elde edilen ücretlerin toplamı (14.000 +11.000+4.000=) 29.000 TL olup, bu tutar 2013 yılı için geçerli olan 26.000 TL'lik beyan haddinin üstünde olduğundan, 1. 2. 3. ve 4. işverenden alınmış olan 137.000 TL'lik tutarındaki tüm ücretlerin beyannameye dahil edilmesi gerekmektedir.

Yukarıdaki örnekteki 3. işverenden alınan ücretin 11.000 TL değil de 5.000 TL olması halinde, beyan edilecek geliri aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Bu durumda, 2. 3. ve 4. İşverenden elde edilen ücretlerin toplamı (14.000 +5.000+4.000=) 23.000 TL olup, bu tutar 2013 yılı için geçerli olan 26.000 TL'lik beyan haddinin altında kalmaktadır. Bu durumda Bay (A)'nın 1.2.ve 3. işverenden elde ettiği ve tevkifata tabi tutulmuş ücret gelirlerinin tamamı beyannameye dahil edilmeyecektir. Bay (A), sadece 4.işverenden elde ettiği ve tevkifata tabi tutulmamış olan 4.000 TL tutarındaki ücret gelirini beyanname ile beyan edecektir.

### Örnek 6

Bay (A)'nin 2013 yılı faaliyetleri sonucu aşağıdaki gibidir.

- Ticari faaliyetinden 40.000 TL zarar etmiştir.
- Bay (A)'nin beyan haddinde dikkate alınması gereken menkul (20.000 TL) ve gayrimenkul (10.000 TL) sermaye iradı olmak üzere toplam 30.000 TL'lik kazancı vardır. Bay (A) işyeri kira gelirleri için götürü gider yöntemini seçmiştir.

GVK'nın 88.maddesinin "Gelirin toplanmasında gelir kaynaklarının bir kısmından hasıl olan zararlar (80'inci maddede yazılı diğer kazanç ve iratlardan doğanlar hariç) diğer kaynakların kazanç ve iratlarına mahsup edilir. Bu mahsup neticesinde kapatılmayan zarar kısmı, müteakip yılların gelirinden indirilir. Arka arkaya beş yıl içinde mahsup edilmeyen zarar bakiyesi müteakip yıllara naklolunamaz. Menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarında, gider fazlalığından doğanlar hariç, sermayede vukua gelen eksilmeler zarar addolunmaz." şeklindeki hükmü uyarınca, beyanname üzerinde ticari kazanç, menkul sermaye iradı ve gayrimenkul sermaye iradı toplanarak, olması gereken matrah aşağıdaki gibi bulunacaktır.

|                                                         |            |
|---------------------------------------------------------|------------|
| Tevkifata tabi tutulmuş brüt işyeri kira geliri toplamı | 10.000,00  |
| Götürü gider (% 25)                                     | 2.500,00   |
| Beyan edilecek gayrimenkul sermaye iradı                | 7.500,00   |
| Beyan edilecek menkul sermaye iradının matrahı          | 20.000,00  |
| Beyan edilecek ticari kazanç                            | -40.000,00 |
| Dönem zararı (40.000-7.500-20.000)                      | -12.500,00 |
| Matrah                                                  | 0,00       |

### Örnek 7

Bay (A)'nin, 2013 yılı gelirleri aşağıdaki gibidir. Bay (A), götürü gider yöntemini seçmiştir. İşyeri kira gelirleri üzerinden 4.400 TL tutarında tevkifat yapılmıştır.

- Konut Kira Geliri 15.000
- Tevkifata tabi tutulmuş brüt işyeri kira geliri 22.000

İstisna kısımlar, GVK'nın 86/1-a maddesi uyarınca beyan haddinin hesabında dikkate alınmazken, gayrimenkul sermaye iratlarında giderlerin düşülmesinden önceki kısımlar dikkate alınacaktır. Buna göre, mükellefin beyan haddini aşmış aşmadığı aşağıdaki şekilde tespit edilecektir.

GVK'nın 21.maddesi hükmü uyarınca, binaların mesken olarak kiraya verilmesinden bir takvim yılı içinde elde edilen hasılatın 2013 yılı için 284 nolu Gelir Vergisi Tebliği ile belirlenen 3.200 TL'si gelir vergisinden müstesnadır. İstisna haddi üzerinde hasılat elde edilip beyan edilmemesi veya eksik beyan edilmesi halinde, bu istisnadan yararlanılamaz.

Ticari, zirai veya mesleki kazancını yıllık beyanname ile bildirmek mecburiyetinde olanlar ile istisna haddinin üzerinde hasılat elde edenlerden, beyanı gerekip gerekmediğine bakılmaksızın ayrı ayrı veya birlikte elde ettiği ücret, menkul sermaye iradı, gayrimenkul sermaye iradı ile diğer kazanç ve iratlarının gayri safi tutarları toplamı 103'üncü maddede yazılı tarifenin üçüncü diliminde ücret gelirleri için yer alan tutarı aşanlar da bu istisnadan faydalanamazlar.

Maddeye göre ticari, zirai veya mesleki kazancını yıllık beyanname ile bildirmek zorunda olanlar, söz konusu istisnadan yararlanamayacak ve mesken kira geliri elde etmeleri halinde bu geliri, tutarı ne olursa olsun beyannameye ekleyeceklerdir. Diğer yandan, 6322 sayılı Kanunla ilgili maddeye yapılan eklemeler sonucunda, istisna haddinin üzerinde hasılat elde edilmesi ve ücret, menkul sermaye iradı, gayrimenkul sermaye iradı ve diğer kazanç ve irat elde edilmesi halinde bu gelir unsurlarının brüt tutarları toplamının GVK'nın 103 maddesinde yer alan tarifenin üçüncü diliminde ücret geliri için belirlenen tutarın (bu tutar 2013 yılı için 94.000 TL'dir) üzerinde olması halinde mesken kira gelirleri için belirlenmiş olan istisnadan faydalanılamayacaktır.

Buna göre, Bay (A)'nın elde ettiği gayrimenkul sermaye iradı brüt toplam tutarı 94.000 TL'yi aşmadığından konut kira geliri istisna uygulamasından faydalanacaktır.

- Konut kira gelirinin beyan haddinin hesabında dikkate alınacak tutarı: Konut Kira Gelirleri-İstisna(15.000-3.200=) 11.800 TL,
- İşyeri kira gelirlerinin beyan haddinin hesabında dikkate alınacak tutarı: 22.000 TL

Buna göre toplam gelir (22.000+11.800=) 33.800 TL olup, bu tutar 2013 yılı için geçerli olan beyan haddini aştığından, her iki gelir de beyannameye dahil edilecektir. Olması gereken matrah ve ödenecek vergi aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

|                                  |         |
|----------------------------------|---------|
| Konut kira geliri                | 15.000  |
| İşyeri kira geliri               | 22.000  |
| Toplam gelir                     | 37.000  |
| İstisna                          | (3.200) |
| Kalan                            | 33.800  |
| Giderler (% 25)                  | (8.450) |
| Safi İrat (Matrah)               | 25.350  |
| Hesaplanan Gelir Vergisi         | 4.535   |
| Mahsup edilecek tevkifat toplamı | 4.400   |
| Ödenecek Vergi                   | 135     |

### Örnek 8

Bay (A)'nın 2013 yılı gelirleri aşağıdaki gibidir.

1. işverenden tevkifata tabi tutulmuş olarak 80.000 TL ücret geliri elde etmiştir.
2. işverenden tevkifata tabi tutulmuş olarak 17.000 TL ücret geliri elde etmiştir.
3. işverenden tevkifata tabi tutulmuş olarak 8.000 TL ücret geliri elde etmiştir.

- Bay (A) tarafından edilen konut kira geliri, 6.000 TL'dir. Bay (A) gerçek gider yöntemini seçmiş olup, toplam giderleri 2.000 TL'dir.

2.ve 3. İşverenden alınan ücret toplamı 25.000 TL olup, 2013 yılı için geçerli olan beyan sınırını aşmadığından, GVK'nın 86/1-b maddesi uyarınca, ücret gelirlerinin tamamı beyannameye dahil edilmeyecektir.

Bay (A) tarafından elde edilen mesken kira gelirleri beyana konu edilecektir. Ancak, istisna haddi üzerinde hasılat elde etmesi ve ücret ve gayrimenkul sermaye iratlarının gayrisafi toplam tutarlarının GVK'nın 103.maddesinin üçüncü diliminde ücret gelirleri için 94.000 TL olarak belirlenmiş olan tutarı aşması nedeniyle, GVK'nın 21. maddesi hükmü uyarınca ilgili maddedeki konut istisnasından Bay (A) faydalanamayacaktır.

Bay (A), 2013 yılı için belirlenmiş olan 3.200 TL'lik istisna haddi üzerinde hasılat elde ettiğinden ve toplam gelirleri 94.000 TL'yi aştığından, kira gelirlerinin tamamı beyana konu edilecektir. İstisnadan faydalanılamayacağı için, istisnanın gerçek giderlere isabet eden kısmı da hesaplanmayacaktır. Buna göre, Bay (A)'nın beyanı aşağıdaki gibidir.

|                          |       |
|--------------------------|-------|
| Konut kira geliri        | 6.000 |
| Gerçek giderler          | 2.000 |
| Safi İrat (Matrah)       | 4.000 |
| Hesaplanan Gelir Vergisi | 600   |

### Örnek 9

Bay (A)'nın 2013 yılı gelirleri aşağıdaki gibidir.

- Bir işverenden 36.000 TL tevkifata tabi tutulmuş ücret geliri elde etmiştir.
- Serbest Meslek faaliyeti sonucunda 17.000 TL serbest meslek kazancı elde etmiştir.
- Tevkifata tabi tutulmuş işyeri kira geliri 5.000 TL'dir.
- Tam mükellef kurumdan elde edilen brüt kar payı tutarı 6.000 TL'dir.
- Konut kira geliri 3.000 TL'dir.

Bay (A)'nın tek işverenden almış olduğu tevkifata tabi tutulmuş ücret GVK'nın 86/1-b maddesi hükmü uyarınca beyannameye dahil edilmeyecektir.

GVK'nın 21. maddesi uyarınca serbest meslek kazancı elde edildiğinden, mesken kira gelirleri için belirlenmiş olan istisnadan faydalanılamayacak ve Bay (A) tarafından elde edilen 3.000 TL'lik mesken kira gelirinin tamamı beyana konu edilecektir.

GVK'nın 21. 22. 85. ve 86/1-a,c maddeleri hükmü uyarınca, elde edilen kar payının yarısı olan  $(6.000/2=) 3.000$  TL tutarındaki menkul sermaye iradı, tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan işyeri kira gelirleri, mesken kira gelirleri ve serbest meslek kazançları ile birlikte  $(3.000+5.000+3.000+17.000=) 28.000$  toplanacaktır. Söz konusu vergiye tabi gelir, 2013 yılı için belirlenmiş olan 26.000 TL'lik beyan haddini aştığı için, bu gelirlerin tamamı beyana konu edilecektir.

### Örnek 10

Bay (A)'nın 2013 yılı gelirleri aşağıdaki gibidir.

1. işverenden tevkifata tabi tutulmuş 50.000 TL ücret geliri elde etmiştir.

2. işverenden tevkifata tabi tutulmuş 10.000 TL ücret geliri elde etmiştir.

3. işverenden tevkifata tabi olmayan 12.000 TL ücret geliri elde etmiştir.

- Serbest meslek faaliyeti sonucu 10.000 TL zarar edilmiştir.

- Tevkifata tabi tutulmuş brüt işyeri kira geliri 8.000'dir.

- Tam mükellef kurumdan brüt 10.000 TL kar payı elde edilmiştir.

2.ve 3.işverenlerden alınan ücret toplamı 22.000 TL olup 2013 yılı için belirlenmiş olan 26.000 TL'lik beyan haddini aşmadığından GVK'nın 86/1-b maddesi uyarınca tevkifata konu olan 1.ve 2. işverenden elde edilen ücret gelirleri beyannameye dahil edilmeyecektir. 3. işverenden elde edilen ücretler ise, GVK'nın 95. ve 86. maddeleri uyarınca beyanname ile beyan edilecektir.

GVK'nın 85.maddesi hükmü uyarınca zarar edilmiş olsa dahi serbest meslek kazançları beyanname ile beyan edilecektir.

Bay (A)'nın gelirleri dikkate alındığında, 2013 yılı için beyan haddi olarak belirlenmiş olan 26.000 TL tutarı ile karşılaştırılacak tutar, aşağıdaki tablodaki gibi hesaplanmıştır.

|                                                 |         |
|-------------------------------------------------|---------|
| Serbest meslek faaliyetinden elde edilen zarar  | -10.000 |
| Tevkifata tabi tutulmamış ücret geliri          | 12.000  |
| Gayrimenkul sermaye iradı (işyeri) brüt         | 8.000   |
| Menkul sermaye iradı (karpayı/2)                | 5.000   |
| Beyan haddinin hesabında dikkate alınacak tutar | 25.000  |

GVK'nın 86/1-c maddesi uyarınca Bay (A)'nın gayrimenkul ve menkul sermaye iratları beyannameye dahil edilmeyecek olup, tevkifata tabi tutulmamış olan ücret geliri ile serbest meslek faaliyeti sonucu oluşan zararı toplamı olan  $(-10.000+12.000=)$  2.000 TL beyannamede matrah olarak yer alacaktır.

### Örnek 11

- Bay(A) 10.03.2010 yılında geçici ve kesin kabul usulüne tabi birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarım işine başlamış 20.08.2012 tarihinde geçici kabulün yapıldığını gösteren tutanak idarece onaylanmıştır. Bay (A)'nın bu işlerle ilgili idarece tahakkuk ettirilen hakedişlerin toplamı 1.578.000 TL'dir. İdarece bu tutarın 400.000 TL'si 2010 yılında 800.000 TL'si 2011 yılında ve 370.000 TL'si ise 2012 yılında Bay (A)'ya ödenmiştir. Ödenek olmadığı gerekçesiyle 8.000 TL'lik ödenek Bay (A)'ya ödenmemiştir. Bay (A) söz konusu alacağı için karşılık ayırma, değersiz alacak yazma gibi yollara başvurmamıştır. Bay (A) 31.12.2012 tarihinde faaliyetine son vererek mükellefiyetini sildirmiştir. Bay(A) 8.000 TL'lik alacağını 25.06.2013 tarihinde tahsil etmiş ve ayrıca hesap hatası yapıldığı gerekçesiyle idare tarafından kendisine 2.000 TL'lik fazladan bir ödeme yapılmıştır.

Tahakkuk esası geçerli olduğundan Bay (A)'ya ödenen 8.000 TL daha önceden hakediş faturalarına, dolayısıyla yasal kayıtlara ve mali tablolara intikal etmiş olmaktadır. Bay (A)'nın söz konusu alacağını, karşılık ayırma vs yollarla giderleştirme yoluna gitmemiş olması ve işini terk etmesinden dolayı bu gelir için yapılacak bir işlem bulunmamaktadır.

Bay (A)'ya sonradan hesap hatalarından kaynaklı olarak ödenen 2.000 TL'lik tutarın, faaliyetin terk ettirilmiş olması nedeniyle GVK'nın 82/5 maddesi uyarınca arizi kazanç olarak değerlendirilmesi ge-

rekmetektedir. GVK'nın 82. maddesi hükmü uyarınca bu kazanç istisna uygulaması dışında olup tutarı ne olursa olsun yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir.

- Bay (A) babası tarafından yazılmış olan şiirlerinin telif hakkını bir edebiyat dergisine 25.000 TL karşılığında satmıştır.

Telif haklarının müellifleri ve bunların kanuni mirasçıları tarafından satışından doğan kazançlar GVK'nın 18. maddesi kapsamında istisna olduğundan GVK'nın 86/1-a maddesi uyarınca söz konusu kazançlar beyanname ile beyan edilmeyecektir.

- Bay (A) 2013 yılında bir şirketin insan kaynakları departmanının kurulması ile ilgili olarak ilgili firmaya danışmanlık hizmeti vermiş bunun karşılığında brüt 30.000 TL elde etmiştir. İlgili firma 6.000 TL gelir vergisi tevkifatı yapmıştır. Bay (A) söz konusu hizmeti sunmak için 1.500 TL tutarında otel konaklama ve seyahat gideri yapmıştır.

Söz konusu kazanç GVK'nın 82. maddesinin 1. fıkrasının 4. bendi uyarınca arizi serbest meslek kazancı niteliğindedir. Buna göre GVK'nın 82. maddesi hükmü uyarınca, gayri safi hasılatı Bay (A) tarafından belgelendirilmiş olan giderler düşüldükten sonra bulunan tutardan, 82. madde ile getirilen ve tutarı 284 Nolu GVK Genel Tebliği ile belirlenmiş olan 21.000 TL'lik istisna düşüldükten sonraki kazanç, beyana konu edilecek ve hesaplanan vergiden (istisnaya isabet eden tevkifat hariç) tevkif edilen vergi düşülecektir. Bay (A)'nın beyan edilecek kazancı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

|                                             |           |
|---------------------------------------------|-----------|
| Gayrisafi kazanç                            | 30.000,00 |
| Belgelendirilen Giderler                    | 1.500,00  |
| Safi Kazanç                                 | 28.500,00 |
| İstisna                                     | 21.000,00 |
| Beyan edilecek arizi serbest meslek kazancı | 7.500,00  |

- Bay (A) kıyı bankasından 5.000 TL tutarında mevduat faizi elde etmiştir. Söz konusu mevduat faizi yurt dışında elde edilen gelir niteliğinde olduğundan ve Türk vergi kanunlarına göre vergiye tabi tutulmamış olmaktadır. Tevkifata tabi tutulmamış olan söz konusu mevduat faizi, GVK'nın 86/1-d maddesi uyarınca 284 nolu GVK Genel Tebliği ile belirlenmiş olan 1.390 TL'yi aştığından elde edilmiş olan 5.000 TL'nin tamamı beyanname ile menkul sermaye iradı olarak beyan edilecektir.
- Bay (A) 2013 yılında 01.01.2006 tarihinden önce TL cinsinden ihraç edilmiş olan Devlet tahvilinden brüt 60.000 TL tutarında faiz geliri elde etmiştir.

285 Nolu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile "2013 takvim yılında elde edilen menkul sermaye iratlarından, 1/1/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan ve Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde sayılan her nevi tahvil ve Hazine bonosu faizleri ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler indirim oranı uygulanmak suretiyle beyan edilecektir. Döviz, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetler ile döviz cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen menkul sermaye iratlarının beyanında indirim oranı uygulanmayacaktır." Düzenlemesi yapılmış ve aynı tebliğle, 2013 yılında elde edilen söz konusu menkul sermaye iradının beyanında uygulanacak indirim oranı (% 3,93 / % 7,40 =) % 53,11

olarak belirlenmiştir. Devlet tahvili faiz gelirleri sıfır oranda vergi kesintisine tabi olduğundan hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecek herhangi bir vergi olmayacaktır.

Bay (A)'nın söz konusu Devlet tahvili faiz gelirinden beyannameye dahil edilecek tutar aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

|                                                         |           |
|---------------------------------------------------------|-----------|
| Devlet tahvili faizi TL (A)                             | 60.000,00 |
| indirim oranına isabet eden tutar(A)(A*0,5311)          | 31.866,00 |
| Beyannameye dahil edilecek menkul sermaye iradı(C)(A-B) | 28.134,00 |

Örnekteki Bay (A)'nın beyana konu olan toplam gelirleri beyannameye aşağıdaki tablodaki gibi toplanacaktır.

|                                                                                            |           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Arizi Kazanç 82/5                                                                          | 2.000,00  |
| Arizi Kazanç 82/4                                                                          | 7.500,00  |
| MSİ kıyı bankasından elde edilen tevkifata tabi tutulmamış mevduat faizi 86/1-d            | 5.000,00  |
| MSİ 1.01.2006 tarihinden önce TL cinsinden ihraç edilmiş olan Devlet tahvili               | 28.134,00 |
| Toplam Gelir                                                                               | 42.634,00 |
| Hesaplanan Gelir Vergisi                                                                   | 9.156,18  |
| Arizi serbest meslek kazancı için yapılan toplam tevkifat                                  | 6.000,00  |
| Arizi serbest meslek kazancının (8/4) istisnaya isabet eden tevkifat tutarı $21.000 * 0,2$ | 4.200,00  |
| Mahsup edilecek tevkifat (6.000-4.200)                                                     | 1.800,00  |
| Ödenecek gelir vergisi (9.156,18-1.800)                                                    | 7.356,18  |

## 5- SONUÇ

Makalede gelir vergisi kanunu ile vergiye tabi olan gelir unsurları hakkında teorik bilgiler verildikten sonra ilgili mevzuatın uygulamasına ilişkin değişik örneklere yer verilmiştir. Konunun çok geniş olması nedeniyle örnekler olabildiğince özellik arzeden konulardan seçilmiştir. Mükelleflerin kendilerine ilişkin konuları Kanun, Genel Tebliğ, Sirküler gibi mevzuattan araştırması gerekmektedir.

## KAYNAKÇA

- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunun
- 284 Seri No.lu Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği
- 285 Seri No.lu Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği
- 75 Nolu GVK Sirküleri